

“Šo realitāti ir ļoti grūti pieņemt”

✓ Līga Gabrāne, “Kurzemnieks”

Ukraiņu dzejnieks, tulkotājs un režisors JURIJS VITJAKS joprojām nav atcēlis savu bīleti lidojumam uz Rīgu, jo tā ir iespēja ticēt sapnim – kādu dienu būt Latvijā, uzturēties Starptautiskajā rakstnieku un tulkotāju mājā Ventspilī, darot darbu, kas ļoti patīk. Patlaban Krievijas armijas iebrukuma dēļ izbraukt no Ukrainas viņam nav atlauts. Rakstnieku mājā būtu jāierodas šomēnes. Vai un kad tas būs iespējams, pašlaik nevar pateikt.

– Pastāstiet par plāniem saistībā ar braucienu uz Latviju, uz Rakstnieku māju.

– Lasu rakstus, klausos radio ziņas, skatos mūsu prezidenta paziņojumus videoformātā un saprotu, ka karš Ukrainā var būt ilgs. Man ir aizliegts šķērsot robežu un doties uz citām valstīm, taču ceru, ka kādu dienu, kad tas viss beigties, es pavisam noteikti piedalīšos Rakstnieku mājas projektā.

– Ko plānojāt darīt? Vai rakstūt grāmatu?

– Biju plānojis tulkot detektīvu “Zilā nakts” no ukraiņu valodas angļu valodā. Taču, īemot vērā notiekošo, varētu tulkot ko citu – varbūt par karu Ukrainā. Tā var būt grāmata, manuskipts, eseja, raksts. Man jādara tas, kas šobrid būtiski manai valstij un kas ļautu pasaulei vairāk uzzināt par Ukrainu un to, ko piedzīvojam. Tagad katra dienu tulkoju rakstus par bēgiem, par karavīriem, par ikvienu, kurš grib aizstāvēt mūsu valsti. Cenšos darīt visu, ko šajos apstākļos varu.

– Jūs teicāt, ka Ukrainu pamest nedrikstat. Vai tāpēc, ka esat vīrietis?

– Es armijā neesmu tāpēc, ka veselības stāvoklis to neatļauj. Man ir dokumenti, ka miera laikā neesmu armijai noderīgs, bet kara laikā varu būt karavīrs, kurš strādā ar dokumentiem. Mūsu valstī ir vairāki mobilizācijas viļņi. Tagad notiek otros. Taču mans iesaukums būtu pēdējais – ceturtais. Es nezinu, ko gaidīt... Kopš kara sākuma atvēru sava dzīvokļa durvis tiem, kuriem nav, kur palikt. Lielākais skaits cilvēku, kuri pie manis uzturējās vienlaikus, bija septiņi. Cenšos būt noderīgs dažādos veidos, piemēram, izgatavojām kamuflāžas tīklus armijai.

– Tātad jūs jau savai valstij karā palidzat.

– Jā, daru, ko varu, un vairākos virzienos. Palidzu bēgiem no Ukrainas atrast patvērumu citās valstīs, piemēram, Polijā, Itālijā. Palidzu atrast transportu. Protī, es zinu – ja tagad nevaru būt karavīrs, varu palidzēt citos veidos. Es tāpat kā mani draugi piedzīvoju vaines izjūtu par to, ka, iespējams, tas, ko savas valsts labā darām, nav pietiekami, taču turpinām darīt, ko varu, un varbūt pienāks laiks, kad darīsim vēl ko nozīmīgāku.

– Vai pareizi saprotu, ka atrodaties Ternopilā? Kā jūs raksturotu situāciju tur?

– Es šeit dzīvoju vairāk nekā desmit gadu. Uz šejieni pārcēlos tāpēc, ka sāku studēt universitatē. Par situāciju varu teikt: esmu laimīgs, ka te ir relativi mierīgi.

UKRAINI – VIENMĒR GAIDĪTI VIESI
Kopš Ventspilī atvērta Starptautiskā rakstnieku un tulkotāju māja, tajā regulāri uzturējušies ukraiņu rakstnieki, dzejnieki, tulkotāji. Patlaban tur viesojas ukraiņu tulkotāja Katerina Moskalenko. Saņēmi vairāki jauni pieteikumi. Aprīlī, visticamāk, tur uzturēsies divi Ukrainas rezidenti.

Trauksmes sirēnas dzirdam katru dienu, dažbrīd bumbu patvertnē jāatrodas divas trīs stundas. Es neeju lejā uz pagrabu vai bumbu patvertni, jo psiholoģiski man šo realitāti ir ļoti grūti pieņemt. Arī palikt dzīvokli nav vienkārši, jo ir liels risks, ka var notikt kas slikts, taču es tīcu labākajam scenārijam. Esmu lepns par savu pilsētu, jo tā kļuvusi par brīvpārīgo kustības štabu. Mēs varam palidzēt dažādos veidos: gatavot ēdienu, ziedoju mos savākt apģērbu, naudu un citas lietas, sniegt pajumti tiem, kam to vajag. Ľoti daudzi piedalās brīvpārtīgajā kustībā. Hoteli un hosteli cilvēkus izmitina par velti, kafejnīcas un restorāni gatavo ēdienu. Tas viss mūs iedvesmo darīt labus darbus, dod spēku un apziņu, ka esam stipri.

– Kā atceraties 24.februāri, kad uzzinājāt, ka Krievija iebrukusi Ukrainā? Vai pieļāvāt, ka kaut kas tāds var notikt?

– Tas ir ļoti sarežģīti... Es atceros: no rīta man piezvanīja mamma un teica, ka valstī izsludināts kara stāvoklis...

– Vai tas nebija jau dienu iepriekš?

– Nē, 23.februāri tika izsludināts ārkārtējais stāvoklis, bet 24. – jau kara stāvoklis. Kad mamma to pateica, es viņai atbildēju: “Tu kļūdies – ir ārkārtējais stāvoklis.” Un tad skatījos internētā un biju patiesām apjucis. Nevarēju noticēt, ka tas ir noticis. Torīt man bija jāceļas agri, jo interneta portālā, kurā strādāju un kas rakstīja par modes nedēļu un slavenībām, bija jāievieto raksts. Mēs sapratām, ka šis materiāls nekad netiks publicēts. Nezināju, ko darīt. Nezināju, kā reaģēt. Psiholoģiski ir ļoti grūti atcerēties to brīdi... Kijivai tajā laikā notika uzbrukums, un daudzi mani draugi atradās tur. Bija ļoti nomācoši domāt, ka, iespējams, es viņus vairs nekad nesatīkušu. Tājās dienās daudz zvanīju draugiem, kolēgiem uz Kijivu, Harkivu. Bija depresīvi, smagi... Taču vienā brīdi sapratu, ka nedrīkstu lauties depresijai, ka jaatrod spēks, enerģija un otrā elpa. Un tā saku meklēt dažādus ceļus, kā cilvēkiem palidzēt.

Līdz tam biju ļoti aktīvs cilvēks, kas piedalās dažādos projektos, un vienā dienā sapratu, ka visi mani plāni vairs nevar tikt īstenoti. Un nezinu, kā dzīvot tālāk. Cenšos pieņemt citu realitāti, bet neesmu tai gatavs. Mani draugi ieteica sagatavot mugursomu

VIZĪTKARTE

Jurijs Vitjaks

- ◊ Ukraiņu dzejnieks, tulkotājs, režisors.
- ◊ Ukrainas Rakstnieku savienības biedrs.
- ◊ Dibinājis literāro studiju “7 Hertz”.
- ◊ Uzņēmis astoņus mūzikas videoklipus, trīs īsfilmas.
- ◊ Tulkojis 14 grāmatas.
- ◊ Saņēmis Stepana Budnija balvu par dzejoļu krājumu “Purpura debesis”.
- ◊ Organizējis videopoēzijas konkursu “Monocle”.
- ◊ Izvirzīts Maksima Rilska balvai tulkosānā.

ar pašām nepieciešamākajām lietām, bet es neesmu to izdarījis.

Es piedalījos Britu padomes organizētos radošo producentu kursos, kur katru dienu notika apmēram trīs stundu nodarbības. Turpināju tiešsaistes kursus apmeklēt pat tad, kad dzirdēju skanam sirēnas. Ikdienas rutīna, šis dažas stundas man palīdzēja, es teiku, nesajukt prātā...

Kad tas viss sākās, pie manis bija kakis no patversmes, kuru vajadzēja pieskatīt vienu nedēļu. Nu sapratu, ka šis kakis paliks uz ilgu laiku.

– Vai Latvijā agrāk esat bijis?

– Nē, neesmu. Zinot, ka piedalīšos šajā programmā, skatījos video un bildes par Latviju, biju iedvesmots un patiesām vēlējos to visu redzēt dzīvē. Es jau sāku iztēloties, kā tas būs, kad uzturēšos Ventspils Rakstnieku mājā. Lasīju arī par to cilvēku pieredzi, kuri šeit bijuši rezidencē. Teicu draugiem, ka Ventspilī katru dienu iešu uz jūru. Uzzināju, ka te ir pieejamas dažādas zivis, un teicu, ka noteikti kaut ko pagatavošu. Tāpat es varētu pagatavot kaut ko no ukraiņu virtuves un pacientā cilvēkus, kas būtu ieradušies no citām valstīm. Es patiesām sapņoju par to dienu, kad ierādīos Latviju...

– Ľoti ceru, ka sapnis piepildīsies. Kas ir būtiskākais, ko jūs gribētu pateikt cilvēkiem Latvijā vai jebkurā citā vietā pasaulē?

– Pirmkārt, mēs esam ukraiņi un par savu valsti esam lepni. Mēs esam uz demokrātijas, uz cilvēktiesību ceļa. Mēs arī respektējam citas kultūras. Un esam gatavi ieviest projektus un idejas, kurās dalīties ar citām valstīm. Veidot kultūras tiltus starp valstīm. Latvija un Ukraina ir tuvas, taču mēs noteikti varam daudz ko darīt, lai viens otru iepazītu tuvāk. Varam viens otru stiprināt un bagatināt. Kā redzam, tikai patiesa informācija un spēcīga kultūra var uzvarēt. Mēs vairs nedrīkstam pieļaut, ka izplatās nepatiesība. Otrkārt, vēlos pateikt, ka mēs, ukraiņi, esam suverēna nācija, kura ir savas tradīcijas, valoda, vēsture, kuras gaitā ļoti daudz cilvēku mūsu kultūru darījuši stipri. Un to es vēlos pasaulei pateikt, arī realizējot dažādus projektus. ■

FOTO NO "LIEPAJA MUSIC" ARHĪVA

"Mēs redzam cilvēkus, kuri uz populāristiskiem saukļiem cenšas celt savu politisko kapitālu – šīs visas lietas man tikai apliecinā, ka Veidenbauma dzeja nav zaudējusi savu nozīmīgumu," pauž Ralfs Eilands.

✉ Linda Kilevica, "Kurzemes Vārds"

Literatūras stundā jāmācās par dzejnieku, kurš miris pirms tavas dzimšanas? Tas var būt viegli un patīkami, ja par viņu pastāsta muzikāla filma. Jau divus projektus – palīgus skolotājiem programmā "Skolas soma" radījusi SIA "Liepaja Music", vienkārši, saistoši un spilgti atklājot Eduarda Veidenbauma un Klāvu Elsberga personību, strauji aprāvušos mūžu un paliekošo mantojumu, kas jauniešus uzrunā tā, it kā būtu šodien uzrakstīts.

ŠODIEN NEBŪTU CITĀDS

Abu stāstu producente ir "Liepaja Music" projektu vadītāja Irita Kalēja. Brīdi, kad izsludināta projektu iesniegšana "Skolas somai", radošā apvienība sadarbojusies ar jauniešu vidū ļoti populāru mūziķi Ralfu Eilandu. "No Veidenbauma neaizbēgs" pirmā versija tāpēc koncertizrādei. Tācu pandēmija iecerei uzslej pielika punktu. "Saprātam, ka jāizveido labs digitāls projekts. Eksperti ieteica vienkārši safilmēt un iesniegt – kad varēs, tad brauks pa skolām. Ralfs pateika, ka nav jēgas filmēt kaut ko *kap-lap*, taisnām video, ko var skatīties ar baudu," atminas Irita. Dzejnieka dzīvesstāsts dzeja, dziesmās un epizodiskos mēmā kino fragmentos lauj skatītājiem uz brīdi nonākt vienā telpā ar Eduardu Veidenbaumu, redzēt nozīmīgakos viņa dzīves likločus, kā arī ieklausīties dzejas rindās.

R. Eilands uzsvēr, ka arī 21. gadsimtā apķārt mums ir milzum daudz dezinformācijas, liekulības, netaisnības. "Varu vien aizdomāties, ko Veidenbaums darītu un par ko rakstītu, ja būtu dzīvojis ar mums vienā laikā. Padomāju, un man šķiet, ka īsti citāds viņš nebūtu, tādēļ nosaukums "No Veidenbauma neaizbēgs", manuprāt,

JĀRUNĀ SKALĀK – ar jautājuma zīmēm un āķišiem

Ainas no Klāva Elsberga dienesta padomju armijā uzņemtas Karostas cietumā.

arī ļoti labi paskaidro, kāds ir mūsu stāsts," saka dzejnieka tēla atveidotājs.

"Ralfs ļoti labi uztrāpija gan paatrīnatos melnbaltos kadrus, gan vieglumu un spraugu sižetisko liniju. Video aizgāja tik labi, ka atkal bija ākis lūpā veidot nākamo – Klāvu Elsberga dzīvesstāstu," saka I. Kalēja.

Abus autorus stāstu veidotāji izvēlējušies sarunās ar literatūras skolotājiem. "Tā sakritis, ka abiem dzejniekiem dzīves ceļš uz šīs zemes bijis ļoti iss. Veidenbauma stāsts ir atraktīvs, ar humora pieskaņu, bet Elsberga stāstu, es uzskatu, Mārtiņš Kalita izveidojis kā mākslas filmu. Abi darbi sirdij ir tuvi, un ir liels gandarijums," atzīst producente.

TEIKUMS JĀPABEIDZ PAŠIEM

Videostāstā "Elsbergs – divos naktī..." iekļautas viņa rakstītās vēstules, dzeja, kas ieterpta popmūzikai un repam raksturīgās krāsās. M. Kalita atzīmē, ka vidusskolēnu auditoriju filmas veidotāji centušies uzrunāt tieši un atklāti, bez Elsberga tekstu redīģēšanas, laujot jauniešiem domāt, kādēl dzejnieks rakstīja tieši tā un ne citādi. "Videostāstā pieskaramies vairākām attiecīgā laikmeta tēmām un velkam paralelēs ar mūsdienām, kad radošām personībām vēl joprojām nākas cīnīties ar savu iekšējo būtību, lai "nepārdotos par grašiem", noturot kvalitātes zīmi," saka režisors un scenārists.

Otrai scenāristei Lindai Ulānei K. Elsbergi ir viens no retajiem dzejniekiem, kuru lasījusi laikā, kad dzeju nelasīja nemaz. "Tagad man izaicinoša bija ideja: nerakstām tekstu, atrodam tekstu! Brīžiem ar to bija grūti. Teicu Mārtiņam, ka labprāt uzstātu, lai tieši šī rindiņa paliek, jo man sāk veidoties personīgas attiecības ar autoru. Lai galigā nepazustu no ieceres, turējos pie savas pieredzes darbā ar jauniešiem. Bija jāatceras, kas šai grupai palīdzētu no-

turēt uzmanību 40 minūtes un piedevām ieinteresēt. Jo gribu atstāt jautājuma zīmes un āķišus. Lielakais sasniegums būtu, ja jaunietim pēc filmas noskatīšanās būtu kaut vai interese *iegūglēt*, ja ne aiziet uz bibliotēku un panemt grāmatu," viņa stāsta.

Tas arī ir sasniegts, piebilst Irita, kura Elsberga videostāstu parādījusi savam 19 gadus vecajam delam. "Pirmais, ko viņš izdarīja, – paņēma telefoni, atvēra Google un ierakstīja "Klāvs Elsbergs".

Linda stāsta, ka jauniešiem vienmēr raksturīgs dabīgs un veselīgs dumpiniešikums. "Ir jānoārda vara, vecāki, skolotāji, jebkas, kam ir kāda autoritāte. Man ļoti patīk epizode, kad Gerds uz skatuvēs jautā: "Bet kad tad jauns dzejnieks var sākt atlauties rakstīt par lieliem dzejniekiem?" Elsbergs nebaidījās par to runāt, ka ir atnākusi jauna paaudze, viņiem ir ko dot, bet sistēma, kas pašlaik valda, nav īsti gatava pieņemt. Ar šo sajūtu noteikti var identificēties arī šodienas vidusskolēns," viņa saka.

Svarīga loma esot skolotājiem, kā viņi tālāk risinās sarunas ar jauniešiem. "Video piedāvā teikumu sākumus, kurus viņi var pabeigt paši. Ne jau tikai tāpēc Elsbergu

"LIEPAJA MUSIC" PROJEKTI "SKOLAS SOMAI"

- Muzikāls dzīvesstāsts "No Veidenbauma neaizbēgs" (2021). Scenārijs – Ieva Dzintare, režija – Ralfs Eilands, mūzika – Jānis Ivuškāns, vizuālais stils un dizains – Madara Pilipa-Matisone, video – "OHM.LV", piedalās R. Eilands, aktieris Gatis Maliks, mūziķi Jānis Ivuškāns un Ritvars Garoza.
- Videostāsts ar mūziku "Elsbergs – divos naktī..." (2022). Scenārijs – Linda Ulāne un Mārtiņš Kalita, režija – M. Kalita, militārais konsultants Juris Raķis, vizuālais stils – Pēteris Dzintars, video – "OHM.LV", piedalās aktieri Gerds Lapoška, Kintija Stūre, Leons Leščinskis, reperis OZOLS (Ģirts Rozentāls), dziedātāja TIPA (Tabita Balode), mūziķi Jānis Ivuškāns, Ritvars Garoza, Pauls Ķierpe.

nepieņem, ka viņš ir jauns. Viņš runā par neērtām tēmām, tulko Kurta Vonnegūta darbus, iesaistās žurnāla "Avots" izdošanā. Tie ir mazi pavedieni, kas jāuzķer un jāritina tālāk, lai parunātu par to, kādā laikā dzejnieks dzīvoja," pauž L. Ulāne.

ŠĪS NAV VECAS VĀRSMAS

Nozīmīga vieta abos videotāstos ir mūzikai. Gan ar Veidenbauma, gan Elsberga tekstiem jau iepriekš radītas daudzas dziesmas. "Liepaja Music Orchestra" vadītājs Janis Ivuškāns atzīst, ka Veidenbauma stāstā bijis daudz arāniju, nevis oriģinālmūzika. "Tas atvieglo tādā ziņā, ka jau esošai mūzikai izdomā savas interpretācijas. Taču Elsbergam visa ir oriģinālmūzika. Milzīgs izaicinājums bija žanrs, ar kuru līdz šim nebija saskāries mūzikas rādišanā, tie bija repera Ozola skaņdarbi. Es ierasti rakstu no melodiskās puses, akordu salikumiem, no tā, kas komponistam nāk galvā. Mums sākumā gāja ļoti grūti, jo viņš iziet no bīta, no grūva, no ritmiskās puses," stāsta Jānis. Pie laba galarezultāta nonākuši, kad viņš noskatījies filmas par repa pirmsākumiem un stilīem. Ozola dziesmā kā ipaša vērtība skan oriģināls Klāva Elsberga balss ieraksts no kādām Dzējas dienām, papildina Irita.

"Loti vērtīgi, ka Ģirts nelika klāt savus tekstus, negriebeja Elsbergu pārveidot. Vienīgais, ko darīt, – nest tālāk šos tekstu," saka mūzikis. Viņš uzskata, ka videotāstu magija un pievilcīgums rodams līdzsvarā starp biogrāfisko, sižetisko, muzikālo un tematisko daļu.

"Labākais šiem abiem dzejniekiem ir tas, ka viņu rakstītais joprojām ir aktuāls. Neviens mīrīkli nav sajūtas, ka lasu 50 vai simt gadu vecas rindas. Nevajag neko darīt citādi, lai ar šo dzejnieku rindām ieinteresētu jauniešus. Ir skaļāk jāpasaka, lai būtu iespēja tās sadzirdēt," norāda J. Ivuškāns.

Veidenbauma stāstu pusotra gada laikā noskatījusies ap 4600 skolēnu. "Ar Elsbergu arī iet labi, lai arī šogad "Skolas somas" administratīvā pārvaldišana no Kultūras ministrijas pāriet uz Nacionālo kultūras centru. Tāpēc skolas vienkārši nav tikūs pie finansējuma un nevar iegādāties šo video," izstāsta I. Kalēja.

Daudzu skolu mājaslapās viņa atradusi atsauksmes. "Mani ļoti uzrunāja viena skolēna rakstītais. Viņam esot sajūta, ka šajās 34 minūtēs par Veidenbauma uzzinājis visu. No latviešu valodas skolotājiem Liepājā Aija Dzintare ļoti atzinīgi izteicās par Elsberga videotāstu. Tas mums ir vissvarīgākais," priecājas producente. J. Ivuškāna studenti mūzikas vidusskolā neslēpjot savu sajūsmu. Meitenē, kura ļoti mīl lasīt, īpaši novērtējusi veidu, kādā pastāstīts par Elsbergu. Kultūra lielākoties ir gaistoša, taču šie stāsti paliks vienmēr. "Digitāla kultūras patēriņš jauniešiem ir aktuāla, jo viņi ļoti daudz laika pavada pie ekrāna, bet mazāk apmeklē pasākumus klātienē. Bērniem ir nepieciešamas mūsdienīgas pieejas un metodes, lai skolā stāstītās aizķertos," uzskata I. Kalēja. Radošajai komandai pamazām dzimst nākamā iecere – videotāsts sākumskolai. ■

CIK DZIEDĀS UN DEJOS?

leva Vilmane, "Saldus Zeme"

Pirms pusotra mēneša amatiermākslas kolektīviem atcēla gandrīz visus epidemioloģiskos ierobežojumus, kopš 1. aprīļa tādu vispār nav. Nu iespējams novērtēt vai vismaz precizēt to, cik ļoti pandēmija izretinājusi dziesmusvētku dalībnieku rindas.

Ārkārtējā situācijā bieži uzklausīju satraukumu, ka pandēmija plosa amatiermākslu. Ir jātiekt skaidrībā, vai tā tik tiesām noticeis, jo pēc gada dziesmusvētku tradīcijai vēlamies atzīmēt 150. jubileju. Programmas galvenās līnijas jau skaidras, repertuārs – izvēlēts, taču svētku kulminācijas māksliniecisko līmeni noteiks kopkora un dejotāju saimes lielums un varēšana.

Saldus novada deju apriņķa virsvētājai un Latvijas Nacionālā kultūras centra latviešu skatuviskās dejas nozares konsultatīvās padomes loceklei Santai Laurinovičai jautāju, ko pandēmija izdarījusi ar mūsu puses kolektīviem. Izvaičajot dziesmusvētku virsdirigenti, Dobeles un Saldus novadu koru virsdirigenti Māru Marnauzu, noskaidroju par situāciju koros. Savukārt no Saldus novada Lutriņu kluba jauniešu deju kolektīva "Vilks" dalībnieces Rigondas Kiršeinās uzzināju, kas mudina atjaunot pandēmijā izjukušu deju kopu. Galvenais secinājums: koronavirusa pandēmija nav vienīgā, kuras dēļ sarūk dziesmusvētku dalībnieku skaits; problēma ir daudz senāka.

ATVADĀS NO PIECIEM KOLEKTĪVIEM
S. Laurinoviča izmaiņas dejotāju saimē ilustrē ar diviem skaitļiem – 15 un 9. Pirmais rāda, cik Saldus novada deju kolektīvu piedalījās dziesmusvētkos 2018. gadā, otrs – cik kolektīvu gatavojas svētkiem 2023. gadā. Viņa precizē: Saldus novadā zaudēti trīs jauniešu kolektīvi – Saldus tehnikuma "Rota", Lutriņu kluba "Vilks" un Blidenes kultūras nama kopa –, kā arī vidējās paaudzes deju kolektīvs Blidenē un Brocēnos.

"Redzam, ka pandēmija visvairāk

ietekmējusi kolektīvu skaitlisko sastāvu. Piemēram, prasība obligāti vakcinēties samazināja vadītāju saimi. Tajā brīvas vietas bija jau pirms pandēmijas. Sen pierādīts, ka bez vadītāja nav arī kolektīva," skaidro virsvadītāja. Viņa atklāj, ka epidemioloģisko prasību dēļ Saldus novadā vairs nestrādā divi deju speciālisti, savukārt viena kolēge nesen beidza savu profesionālo darbību, bet viņas darbam turpinātāju neatrada. "Situācija tomēr nav bezcerīga, jo uzrodas arī pa kādam jaunam deju speciālistam," piebilda S. Laurinoviča.

Kolektīvi pāris nedēļas pieblīvējuši savu uzstāšanās grafiku, lai gan trūkst dejotāju. S. Laurinoviča reķīna, ka pēdējās divās sezonās zaudēts aptuveni 20 procentu dejotāju, pārsvārā vīrieši. Pirmie koncerti Saldus novadā atklāj, ka kolektīvi cits citam "aizdod" dejotājus vai arī uzstājas nepilnā sastāvā. Agrāk tādu rīcību uzskatīja par nepieņemamu.

"Situācija uzlabosies, ja jaunajā amatiermākslas sezonā drīkstēsim pilnvērtīgi strādāt. Gadā pirms dziesmusvētkiem koros un deju kolektīvos vienmēr bijis dalībnieku pieplūdums, šoreiz nebūtu jābūt citādāk," virsvadītāja paļaujas uz ilggadējiem procesiem, tomēr apzinās pandēmijas neatgriezeniskās sekas, "kamēr dejotāji nedrīkstēja mēģināt un uzstāties, viņiem radās citas intereses. Manuprāt, kultūras namu vadītājiem jānāk talkā kolektīvu vadītājiem un personīgi jāuzrunā katrs potenciālais dejotājs. Viņiem jāpalīdz izdomāt pasākumus vai akcijas, ar kurām atgūt zaudētus dejotājus un iegūt jaunus. Cītadi brīnumu nebūs."

NOGRĀVA PAMATU – SKOLU KORUS

Pagājušā gada 4. septembrī Kurzemes dziesmusvētku 150. jubilejā Dobelē izkristalizējās situācija Saldus un Dobeles novada koru apriņķa visos 15 koros, kā arī tuvākajos apriņķos.

Kopkoru emocionālais pacēlums bija vispārakājā pakāpē, skanējums – augstā līmenī. Dirigenti atzina, ka bijis grūti noturēt dziedātāju uzmanību tiešsaistes mēģinājumos, taču ārkārtējā situācija nav pazudinājusi gadiem ieguldītu darbu.

"Redzam, ka atmaksājusies dirigētu atdeve, neraugoties uz pārslodzi, mazo atalgojumu un citām ikdienišķām problēmām," Saldus apkaimi raksturo dziesmusvētku virsdirigente Māra Marnauza.

Pandēmijas dēļ zaudēts maz dziedātāju – katrā kori videjī no trijiem līdz pieciem cilvēkiem; lielāks iztrūkums esot vīru balsu grupās. M. Marnauza uzsver, ka pandēmijā izšķirošs bija pašvaldības atbalsts kolektīviem. Saldus novadā koru mākslinieciskie vadītāji saņēma atalgojumu arī par attālinātu darbu, savukārt Liepajas pusē vairāki dirigenti pārtrauca strādāt, jo viņiem par mēģinājumiem zūmā nemaksāja. "Dobeles un Saldus apriņķi pandēmijas dēļ nezaudējām nevienu kori. Jau pirms pandēmijas Dobeles "Viesturzeme" neizturēja dirigenta maiņu, bet pēc novadu reformas divus mūsu korus pievienoja Kuldigas novada koru apriņķim," M. Marnauza skaidro izmaiņas statistikā.

Koru smagākā problēma, dalībnieku trūkums, ir sena, turklāt tā skar arī lielu pilsētu kolektīvus. Pagājuši laiki, kad Mežaparka estrādi piepildīja daudzskaitlīgi kori, šobrīd tajā lielākoties kamersastāvi. Virsdirigente skaidro, ka neatgriezeniskas pārmaiņas saistītas gan ar Latvijas iedzīvotāju skaita samazināšanos, gan ar izglītības sistēmas nevēribu pret mūziku un kolektīvo dziedāšanu: "Pieaugušo kori saruka pamazām. Redzam ciešu saistību ar brīdi, kad dziedāšana skolas koros kļuva par izvēli. Cilvēks, kurš nav bijis skolas kori, tikai retos gadījumos var dziedāt pieaugušo kori, jo sistemātiskā un ilgā darbā nav attīstījis prasmi dziedāt daudzbalsīgi."

Skolas skolēniem piedāvā plašas iespējas pilnveidoties – sportot, dejot, apgūt prasmes strādāt ar datoriem. Nav daudz tādu, kuri paši piesakās dziedāt kori. Skolās, kurās koris ir obligāta stunda, bērni izaug ar svarīgu atziņu: kolektīvā dziedāšana ir pasaulē apbrīnotā vērtība un pamats Latvijas kultūras fenomenam – dziesmu svētkiem. "Atjaunojot skolu korus, pieaugušo kolektīvi kļūtu lielāki. Īpaši būtu jādomā, kā ieinteresēt zēnus, jo vīrieši koros dzied

aizvien mazāk," M. Marnauza satraucas par tālāku nācotni.

SABRŪK PĀR "CELMIEIM"

Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu vieno ģimeniskas saites, un tās cilvēkus tik viegli neatlaiž – zina 20 gadu vecā Rigonda Kiršteina. Viņa izauga Saldus novada Lutriņu pagasta deju kolektīvos pie skolotājas Jeļenas Tarasovas. Iesāka skolēnu kolektīvā "Smaidiņi", turpināja jauniešu kopā "Vilks". Visus gadus jauniešu kopai klājās labi, taču pagājušajā vasarā gājis kā pa celmiem. "Uz mēģinājumiem kāds vienmēr neieradās, tāpēc nevarejām sagatavoties koncertiem," Rigonda atklāj iemeslu, kādēļ "Vilks" izbeidza darboties.

Sezonas vidū meitene ievēroja Lutriņu kluba vadītājas Laimdotas Saulgriezes aicinājumu dibināt Lutriņu videjās paaudzes deju kolektīvu. Ziņu laidusi garām, jo uzskatīja, ka ir par jaunu videjās paaudzes dejām. "Vēlāk Laimdota mani personīgi uzaicināja uz pirmo mēģinājumu. Ľoti gribēju dejot, tāpēc aizgāju. Biju pārsteigta, ka ieradāmies tikai tris, visi – "Vilka" bijušie dejotāji. Toreiz nolēmām, ka "Vilks" jāatjauno," atceras Rigonda. Kolektīva jaunā vadītāja Kristine Treimane gandarīta par Rigondas aizrautību, jo viņa jaunpienācejiem pastāsta par "Vilka" tradīcijām un paražām. Piemēram, katram, kurš mēģinājumā košjā gumiju, koleģi jācīnā ar konfektēm. Rigonda mudina citam citu atcerēties dzimšanas dienā. "Gribētos, lai šis sastāvs ir tikpat vienots, cik bija iepriekšējais. Kādreiz kopīgi izdomājām ballītes, mums bija atklātas sarunas, mēģinājumos daudz smējāmies. Šis "Vilka" sastāvs ir citādāks, taču svarīgākais, ka tam piemīt dejotprieks. Tas nozīmē, ka varam kļūt par savējiem," spriež jauniete.

Jautāju, ko dara kolektīva agrākie dalībnieki. Ko nu kurš: kļūvuši par jaunajiem vecākiem, iegriezuši straujāku darba dzīvi, pārcēlušies uz pilsētu vai citu valsti, kāds kļuvis kūtrs vai pievēršies jauniem hobijiem. "Mūsu vienotība izgaisa," Rigondas intonācijā ieskanas vilšanās. ■

Mūzika

◊ 1. maijā koncertzālē "Lielais dzintars" notiks Berlīnes Filharmonijas orķestra Eiropas koncerts un 140 gadu jubilejas atzīmēšana diriģenta Kirila Petrenko vadībā, dziedās mecosoprāns Elīna Garanča. Koncertu pārraidīs LTV 1.

◊ 3. maijā Rojas kultūras centrā notiks kultūras centra 60 gadu jubilejas pasākums "Ar lepnumu. Mēs".

◊ 4. maijā Talsu tautas namā izskanēs koncertprogramma "Sirds gaisnā mā labu darīt". Piedāvās Nacionālā teātra aktrise Dita Luriņa, pianists Māris Žagars, "Putnu balles" solisti Kristiāna Stirāne, Elvijs Bušs.

◊ 7. maijā Rojas kultūras centrā izskanēs Rojas mūzikas un mākslas skolas 55 gadu jubilejas koncerts "Brīnišķīgā satikšanās", kurā piedāvās skolas absolventi, pedagozi, Ziemeļkurzemes kamerorķestris un kāds īpašs pārsteiguma viesis.

◊ 8. maijā Kuldīgas kultūras centrā viesosies komponists Raimonds Pauls ar koncertprogrammu "Pauls un Paula - Jauns vārds". Pie klavierēm Maestro, dziesmas dziedās Paula Sajja.

◊ 14. maijā koncertzālē "Lielais dzintars" Liepājas Simfoniskā orķestra sezonas noslēguma koncertā Gintara Rinkēviča vadībā skanē A. Bruknera un S. Prokofjeva mūzika, solists - pianists Daumants Liepiņš.

◊ 15. maijā laikmetīgās autormūzikas ciklā "Ma" koncertzālē "Latvija" vienīgo koncertu Baltijas valstīs sniegs kontrabasa un pūšaminstrumentu duets "Vega Trails" no Lielbritānijas.

◊ 27. maijā Liepājā atklās atjaunoto koncertdārzu "Pūt, vējiņi!". Koncertā "Atgriešanās" - Latvijas spilgtākie mūziķi, grupas un personības, arī maestro Raimonds Pauls.

◊ 29. maijā koncertzālē "Latvija" koncertā atzīmēs grieķu komponista Jāņa Ksenaka simtgadi.

◊ 29. maijā Saldus Mūzikas skolā komponista Egona Valtera dziesmu albuma "Savādā meitene" prezentācija. Brocēnēka jaunākajā izlašē ieķautas kompozīcijas ar dzejnieka Aleksandra Čaka vārdiem. Dziedās brāji Lauris un Krišjānis Valteri, kā arī Madara Orola un Uldis Veigurs.

Māksla

◊ Maijā Kuldīgas novada muzejā skatāmas "Ūdens mistērijas" - tautas tēlotājas mākslas studijas "Kuldīgas palete" darbi, kuros eļļas, akrila un akvareļa tehnikā iemūžināts ūdens maģiskais spēks un daudzveidība. Izstādē piedalās 21 studijas daībnieks, vadītāja māksliniece Ieva Brence.

◊ Liepājas muzejā skatāma franču izceļsmes domātāja, kibernētiķa, nākotnes pētnieka, pa-sniedzēja un mākslinieka Bernāra Sordē personālizstāde "Skats šodienā".

◊ Līdz 8. maijam Kapelleru namā Saldū Heršela grupas cianotipijas izstāde "Sajūtas CIANO". Autori: Aivars Rozenbahs, Anita Zīverte, Dace Lejēja, Zane Bege-Begge un Solvita Spīrģe-Sēne.

◊ No 29. aprīļa līdz 3. jūlijam Kuldīgas mākslinieku rezidencē mākslinieces Sabīnes Vernerēs personālizstāde.

◊ 4. maijā Alsungas Amatu mājā mākslinieces Sanitas Ābelītes porcelāna darbu izstādes atvēršana.

◊ 28. maijā lebediks Alsungā - suitu gaidītākie pavasara svētki ar līksmu dziedāšanu, senu un šodienas tradīciju izrādišanu.

◊ 14. maijā Muzeju nakts Oskara Kalpaka muzejā Saldus novada Zirņu pagastā, uzstāsies vīru kopa "Vilkī".

◊ Līdz 15. maijam teātra namā "Jūras vārti" Annas Baklānes darbu izstāde "Glezniecība". Sirreāli reālajā īstienības atspoguļojumā vīrmo teiksmaina noslēpumainība un ir jūtama pasakaini sapņaina noskaņa.

◊ Līdz 22. maijam Talsu novada muzejā apskatāma Mākslas dienu izstāde, kurā aplūkojami vairāk nekā 30 gleznotāju, grafiķu, fotogrāfu, keramiķu darbi. 14. maijā Talsos paredzēts Mākslas dienu brīvdabas sarīkojums.

◊ Līdz 19. jūnijam teātra namā "Jūras vārti" arhitekta un gleznotāja Elmāra Orniņa personālizstāde "Ar skatu no šķūnāaugšas". Tikšanās ar mākslinieku 1. maijā.

◊ Līdz 3. jūlijam Livonijas ordeņa pilī Ventspilī Latvijas Mākslas akadēmijas profesora, Audio-vizuālās mediju mākslas nodaļas vadītāja Jāņa Murovska darbu izstāde "Pavasara piezīmes".

◊ Līdz gada beigām Saldus novada bibliotēkā Vāciņā dzīvojošas saldenieces Henrietas Buddes gleznu izstāde "Saldus laikmetu griežos".

Citas lietas

◊ 4. maijā Liepājā, Jāņa Čakstes laukumā, notiks Brīvības svētki. Būs orientēšanās spēles "Liepājas pēdas Latvijā" un koncerts, kurā muzicēs Zigfrits Muktupāvels, Aija Andrejeva, Jānis Aišpurs, Tabita Balode, Jānis Ivuškāns u. c.

◊ 6. maijā Talsos būs novada Grāmatu svētki. Talsu Galvenajā bibliotēkā viesosies rakstniece un režisore Kristīne Želve.

◊ 14. un 15. maijā Skrundas svētki "Esi viens no...". Mātes un ģimenes dienai veltīts koncerts, gleznotāja Jāņa Lauvas izstādes atklāšana, Kuldīgas novada vokālo ansambļu sadziedāšanās, muzikāla izrāde bērniem "Pārsteigumu karuselis", uzstāsies amatiermākslas kolektīvi, koncertēs Aija Vītolīna, Artis Šimpermanis un Māris Blāze, Dināra Rudāne, grupa "Dzili violets" u. c.

◊ 29. maijā dārza svētki Jaunauces muižā. Tājos ciemiņi vienmēr lutināti ar muižnieku tērpu kopijām, laikmetu raksturojošu mūziku un deju paraug-demonstrējumiem, vēstures stāstiem un leģendām.

Mantojums

◊ 22. maijā Liepājā, Zvejnieku alejā, notiks Līvas ciema svētki un amata meistaru un mākslinieku tirgus.

◊ Līdz 19. jūnijam Livonijas ordeņa pilī Ventspilī krājuma izstāde "Muzeja jaunieguvumi 2020-2021", kurā var iepazīt muzeja aizkulises - saistošākos un nozīmīgākos muzeja krājuma priekšmetus, kas nonākuši muzejā divu gadu laikā.

Iznāk vienu reizi mēnesī.

Izplatīts kā reģionālo laikrakstu "Kurzemes Vārds", "Kurzemnieks", "Saldus Zeme" un "Talsu Vēstis" bezmaksas pielikums.

Internetā pieejams izdevniecību mājaslapās kurzemnieks.lv, sz.lv un talsuvestis.lv, kā arī reģionālajā portālā liepajniekiem.lv.

Redkolēģija: Daiga Bitniece ("Kurzemnieks"), Mairīta Balode ("Talsu Vēstis"), Linda Kilevica ("Kurzemes Vārds"), Andra Valkira ("Saldus Zeme").

Projekta vadītāja:

Anda Pūce.

Kontakti:

tālrunis 26436485,
e-pasts anda@kurzemes-vards.lv.

Pielikumu izdod
un finansē
reģionālo laikrakstu
izdevniecības.